

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ**

(Суми, 21-22 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

5. Ясінська О.В. Концептуалізація синонімічно-антонімічних зв'язків у сфері комп'ютерних неологізмів сучасної англійської мови: дис. ...канд. філол. наук: спеціальність 10.02.04 "Германські мови"/ О.В. Ясінська. – Луцьк, 2013. – 214 с.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ПРОФІЛІЗАЦІЯ НІМЕЦЬКИХ ХЛІБНИХ ІМЕНУВАНЬ

Плетенко К.П., Трофименко А.В.,
студ. гр. ПР-41
(Сумський державний університет)

Хліб є невід'ємним компонентом духовно-культурної картини світу багатьох народів Європи, про що свідчить евалюативний потенціал відповідного концепту у побутовому дискурсі дистантних лінгвокультур: англ. *to eat somebody's bread* – жити за чужий рахунок, ісп. *estar a pan y agua* – сидіти на хлібі та воді, іт. *il pane non vien mai a noia* – хліб ніколи не приїдається, нім. *sein gutes Brot haben* – добре заробляти, укр. *зима без снігу* – літо без хліба, рос. *хлеб всему голова*, фр. *gagner son pain à la sueur de son front* – заробляти хліб у поті чола, хрв. *biti na bijelom kruhu (hljebu)* – жити добре.

Базовим вербалізатором концепту ХЛІБ у німецькій мові виступає лексема *das Brot*, проте семантична група «Хлібобулочні вироби» доповнюється елементами типу *die Brezel, der Kranzkuchen, der Kringel* (крендель), *das Brötchen, die Schrippe, die Semmel* (булочка), *der Zopf, das Körbchen, der Striezel* (плетеник), *der Pfefferkuchen, der Lebkuchen, das Zuckerbrot* (пряник), *der Laib* (каравай) тощо. При цьому спостерігається соціально-територіальне варіювання таких іменувань: Берлін – *der Schusterjunge* або *die Schrippe*, Баварія – *die Semmel*, Гамбург, землі Шлезвіг-Гольштейн та Нижня Саксонія – *das Rundstück*, землі Баден-Вюртемберг та Гессен – *der Weck*, Франкенія – *der Kipf* [1, 22].

Німеччина є країною високої хлібної культури, тож на її території нараховується сотні сортів хліба, що відображається у широкій палітрі німецьких хлібних іменувань.

З позиції структурно-семантичної організації назв німецького хліба, переважають композити зі стрижневим елементом *-brot* та залежним компонентом, що реферує до типових продуктів та добавок, що вирізняють даний тип хліба з-поміж інших (*das Weißbrot, das Roggenbrot, das Dinkelbrot, das Hutzelbrot*), до технології виробництва (*das Landbrot, das Bauernbrot, das Hausbrot*), до зовнішніх та прагматичних характеристик кінцевого продукту (*das Krustenbrot, das Fußballbrot, das Energiebrot, das Gute Laune Brot*) тощо. Цільову групу поданого

дослідження у цій класифікації становлять хлібні імена з компонентом-онімом (з двн.-грец. *ὄνομα* – ім'я, назва).

За структурним принципом лексичні одиниці цільової групи у переважній більшості являють собою:

1) прості та складені іменування, утворені шляхом прямого метонімічного переносу (*der Irländer, der Mannheimer, Alter Fritz*);

2) продукти основоскладання (*der Frankenlaib, der Mozartopf, das Altmärkerbrot*);

3) детермінативні композити (*Katharinenmarkt-Brot*);

4) атрибутивні словосполучення з граматичним підрядним зв'язком прилягання (*Rheinisches Schwarzbrot, Pfälzer Krustenbrot, Hannoversches Gesterbrot*);

5) номінативні словосполучення з граматичний підрядним зв'язком узгодження (*Opa Johann Brot, Weichardt Brot*).

За принципом семантичної референції онімних компонентів у складі хлібних назв виокремлюються:

1) *астіоніми* (назви міст) – 26% у межах вибірки, – що свідчать про наявність хлібовиробництва у певному місті і, відповідно, про статус та значимість міста у конкретному регіоні Німеччини (*Berliner Landbrot, Hamburger Feinbrot*);

2) *хороніми* (назви адміністративно-територіальних одиниць) – 26%, – які маркують популярні регіональні традиції хлібопекарства у Німеччині (*Bayerisches Hausbrot, Rügener Wurzbrot*);

3) *антропоніми* (власні назви людини) – 22%, – як референти до конкретних осіб з історії хлібопекарства (*Opa Johann Brot, Weichardt Brot*), або є продуктом алузії (*der Mozartopf, Alter Fritz*);

4) *ороніми* (назви гір) – 12%, – що, як і хороніми, вказують на територіальне походження та ареал розповсюдження певного сорту хлібу (*Harzer Brocken, Schwarzwälder Brot*);

5) *гідроніми* (назви водних об'єктів) – 6%, – як свідки вшанування водних об'єктів, що уможливають вирощування хліба та його виробництва у певному регіоні Німеччини (*Rheinisches Schwarzbrot, das Moselbrot, das Donaubrot*);

6) *геортоніми* (назви свята) – 8%, – що актуалізують обрядовість хліба (*das Katharinenmarkt-Brot, das Weihnachtsbrot, das Osterbrot*).

Таким чином, у назвах німецького хліба виявляється широкий спектр ономастичних референцій. Перспективним вважаємо дослідження подібних явищ у дистантних лінгвокультурах у зіставному аспекті.

1. Laue M. Brotzeit / Mara Laue. – Norderstedt : Books on Demand GmbH, 2011. – 104 S.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Єгорова О.І.